

lik mindegyik annyira emlékezetessé, mint *Behring* vagy *Schaudinn* esetében (az új felfedezések száma egyre kevesebb lesz a szaporodó kongresszusokéhoz viszonyítva), mégis összegezik, illetve tükrözik a tudomány aktuális állapotát, fejlettségét, eredményeit.

Az egyre több „üresjárat” nem csökkenti jelentőségüket, ha nem is mennek annyira eseményszámba, mint pár évtizeddel ezelőtt. Ezért olvassuk érdeklődéssel a régről fennmaradt beszámolókat, legyenek bár kevésbé tömörek és lényegre törekvőek, mint az manapság illik.

Az alább ismertetett beszámolónak az az érdekessége, hogy hírt ad az 1897. évi moszkvai orvosi kongresszusról, továbbá, hogy a szerzője valamennyi lexikonban tévesen szerepel. E vékony füzetecskét ugyanis a *Szinnyei*-féle bibliográfiától a nemrég megjelent Magyar Irodalmi Lexikonig az anekdotakincs szerző *Tóth Béla* művei között tartják számon. E tévedés abból adódhat, hogy az említett jeles író valóban látogatta a pesti orvosi fakultást két esztendőn keresztül, mignem egy alkalmi törökországi út hatására végleg a szépirodalom mellett kötött ki. Nem kevésbé valószínűsíthette az a körülmény, hogy elég gyakran járt külföldön, így keleten is, kézenfekvőnek látszott tehát egy orvoskongresszusról szóló irodalmi ízü beszámolót neki tulajdonítani.

Holott a harmincoldalas „úti vázlat” bevezetőjéből rögtön kiderül, hogy azt *Tóth Béla* nevezetű debreceni gyógyszerész írta a Gyógyszerészeti Hetilap szerzőjének felkérésére. (Ugyanerre utal *Nagy József*: *Tóth Béla élete és munkássága* c. könyvecskéjében is, amelyet az említett lexikonok forrásmunkának jelölnek meg.)

A szerző néhány elszánt társával magánemberként utazott az „északi fagy hazájába”, mivel kérelmüket a honi hatóságok válasz nélkül hagyták. Sőt, az osztrák kormány még a monarchián átutazó nyugati szerzőkkel szemben is rendkívül ridegen és sértően viselkedett — amint az a beszámolóból kiderül. Természetesen az állatnyelveit gyógyszerész szemmel látja és látatja, így az orvoskongresszus témaköréről, résztvevőiről nem sok derül ki, azaz semmi. Annál inkább kiemeli, hogy az orosz gyógyszerész helyzete mennyivel kedvezőbb volt a hazainál. „*Meg van állapítva, hogy az az alapszám, amelyre nyilvános gyógyszerárt engedélyeznek, 6000 lakos... az a vénymennység pedig, melyet a barbár (?) Oroszország egy gyógyszerárnak engedélyez, nem kevesebb 15 ezer darabnál... az ellenőrzés szigorú s a visszaélések lehetőleg korlátozva vannak.*” Az állam által jobban támogatott tudományos lehetőségek közepe kiderül, hogy „...*a Moszkvai Pharmaceut-hez hiába fordulna valaki pl. egy gyógyszerész segédért: ő csak szerkesztő és sem segédet, sem patikát sem semmit nem közvetít. Nagyobb is azután a lap tartalmi értéke, több benne az eredeti tudományos közlemény, mint a magyar szaklapokban.*”

A szerző dr. N...u megyei főorvos barátjával együtt ámuldozik a roppant kiterjedésű ország nevezetességein. Különösen megragadta figyelmüket a moszkvai lelencház „...*hol 12—14 ezer gyermeket nevelnek fel évenként és adnak vissza a társadalomnak...*” A lelencház pedagógiai irányítását és orvosi ellátását példásnak ítélik: „...*egyik teremben különös, vörösrézből készült apró bölcsők öllenek a szemembe s a mint a forró, belülről puhára bélelt bölcsőtől kezemet elkapom — nyájas és jószágos igazgatóné siet felvilágosítani, hogy ezek a korai szülöttek bölcsői...*” Az intézetben orvosnők is dolgoznak, „...*mert az anyai kötelességen kívül nem lehet szebb és nemesebb foglalkozása egy nőnek, mint gyógyítani a szegény beteg gyermeket... a barbár hírben álló Oroszország megcáfolja híret itt is: nemcsak diplomához engedi jutni a nőket, hanem, ha már megszerezték azt, kényerükről is gondoskodik.*”

Végül véleményét nem titkolt rajongó sorokban összegezi: „*Meghajlok Oroszország előtt, nem határainak kiterjedtsége s kilencven millió lakosa, hanem humanus és kulturális intézményeinek nagysága előtt.*” A

Régi kongresszusi beszámoló és egy makacs tévedés

A kongresszusról általában elmondhatjuk: összegező és irányjelző határkő egy adott tudomány, annak keretében az egyes szakágak történetében. Jóllehet nagy horderejű felfedezések bejelentése révén nem vá-

beszámolóban Moszkva, Pétervár, Jalta, Odessza vonul végig, s az orosz regények hangulatát idézik fel.

Mai értelemben aligha nevezhető ez egzakt kongresszusi beszámolóknak. Úti vázlatok az 1879. évi moszkvai orvosi kongresszus alkalmából — ahogy az alcím tudtunkra adja. Nagy kár, hogy a tényleges tudományos ülésről, az ünnepélyes fogadásokat kivéve, mitsem ír. Am a szemtanú hitelességével hírt ad az orosz gyógyszerári hálózat és szociális intézmények fejlettségéről. Szerzője, a lelkes debreceni gyógyszerész, akinek nevét a gyógyszerertörténeti könyvekben hiába keressük, alig ismert világról szárnol be a hazai olvasóknak. Megérdemli, hogy becses nevét megkülönböztessük ama félbemaradt medikusétól, aki anekdota gyűjteményével *Tóth Béla* néven ma is olvasott író és nem szorul arra, hogy a lexikonok patikus névrokonának kortörténetileg rendkívül érdekes művét neki tulajdonítsák.

Szállási Árpád dr.